

- Yver Yveret skal være velbåret med ikke for store patter.
- Ben Lårene ønskes brede og dybe. Koder og klove skal være stærke og rette haser tillades ikke. Benene skal være uldfrie. Dyret skal have en let gang med god bevægelse.
- Hale Racen hører til de nordiske korthalefår. Halespidsen er uldfri.
- Uld Alle farver og aftegn er tilladt. På det enkelte dyr skal ulden være ensartet, glansfuld og finfibret. Ulden skal falde i spidse, koniske stabler.
- Temperament. Der lægges vægt på et roligt temperament.

Nyt om det frivillige maedi-visna program

Den 22. august 1989 blev der holdt et møde i Veterinær Direktoratet (VD) med maedi-visna som overordnet emne. På mødet blev der bl.a. diskuteret regler i forbindelse med etablering af ny besætning.

Ved etablering af en ny besætning skal ejeren udfylde en ejererklæring. Erklæringen kan fåes ved henvendelse til Dansk Faareavl. På erklæringen anføres bl.a. oplysninger om besætningens oprettelse, herunder købsdato, navn og adresse på de besætninger dyrene kommer fra.

Når Veterinær Direktoratet har modtaget ejererklæringen registreres den nye besætning i maedivisna programmet. Veterinær Direktoratet sender automatisk meddelelse om, hvornår der skal foretages blodprøve i den nye besætning.

Ved køb af M3 besætning

For at opnå M3 status i den nyetablerede besætning skal der foretages besætningsblodprøve senest 36 måneder efter fårene er testet i sælgerbesætningen. Hvis fårene er købt i forskellige besætninger, regnes de 36 måneder fra den af sælgerbesætningerne der er tidligst prøvet.

Yderligere blev det besluttet, at det fortsat ikke er tilladt at have flere flokke med forskellig maedi-status på samme ejendom.

Ingrid Franciska Thrane

Laborator Rikke Hoff-Jørgensen
Statens Veterinære Serumlaboratorium

Kontrolprogram til bekæmpelse af Maedi-Visna.

Definitioner.

Maedi er en uhelebredelig sygdom hos får og geder forårsaget af Maedi-Visna virus. Sygdommen optræder i to former - Maedi, hvor sygdomstegnene ses fra lungerne - Visna, hvor sygdomstegnene ses fra centralnervesystemet.

Symptomer.

Fra et dyr smittes med Maedi-Visna virus til sygdomstegn optræder, går der ofte flere år. Sygdomstegn ses derfor sjældent hos dyr under 2-3 år. Sygdomstegnene er i begyndelsen ukarakteristiske; efterhånden bliver åndedrætsbesvær og hoste ved anstrengelse tydeligt udtalt og dyrene afmagres trods normal foderoptagelse. Sygdommen er ikke ledsaget af feber. Ved slagtning eller obduktion findes store brun-grå, tunge lunger. Vægten kan være mere end 2 kg, hvor et sæt normale fårelunger vejer 500 - 600 g. Visna viser sig i starten ved bevægelsesforstyrrelser i bagbenene, senere optræder der lammelser, som til sidst omfatter hele dyret.

Så vidt vides kan alle racer af får og geder inficeres med Maedi-Visna virus, men udvikling af sygdom i det smittede dyr varierer fra race til race. Andre faktorer som smitteintensitet, staldmiljø og dyrets samlede kondition har også betydning for udviklingen af sygdommen.

Tabene ved Maedi skyldes dels dødsfald hos syge dyr, dels produktionstab på grund af yverbetændelse hos smittede dyr og svagfødte lam/kid fra klinisk syge mødre. Uden forholdsregler mod Maedi er dødsfaldene i andre lande med større fårehold opgjort til 5-20% pr. år. Her i landet er der i nogle besætninger konstateret op mod 15% tab, i andre smittede besætninger er tabene små.

Smitteveje.

Maedi-visna virus formerer sig ligesom leukæmivirus ved dannelse af et forstadium, som indbygges i de smittede cellers arvemasse; de smittede celler er i overvejende grad de hvide blodlegemer.

Maedi-smitte kan overføres med færdige viruspartikler, men den smitte, der sker med hvide blodlegemer, som indeholder virusforstadier, anses for den betydeligste smitemåde.

Hvide blodlegemer findes i blod, råmælk og almindelig mælk. Hvide blodlegemer kan passere moderkagen og optages i fosteret. Hvide blodlegemer kan findes i sæd, hvis der er irritations- eller betændelsestilstande, men sæd- og ægcellerne indeholder ikke virusforstadier.

Smitten inden for en besætning sker væsentligst fra moderdyr til afkom, medens smitte mellem besætninger sker ved indkøb af smittede dyr, eller ved fælles brug af smittet vædder/buk.

Diagnose.

Kliniske sygdomstegn eller lungeforandringer påvist ved slagting eller obduktion kan give mistanke om Maedi. For med sikkerhed at kunne stille diagnosen Maedi kræves isolering af Maedi virus eller påvisning af antistoffer rettet mod Maedi virus. Fra dyret smittes til antistofferne kan påvises kan der gå måneder eller flere år, et forhold, der hænger sammen med, at så længe smitten alene findes som forstadier til virus, dannes der ikke antistoffer.

Nogle dyr - man antager omkring ca. 5% af smittede dyr - er virusbærere og kan udvikle lungeforandringer uden at antistoffer kan påvises. Antistofmåling er derfor ikke egnet som grundlag for diagnostik på enkelte dyr. Antistofmåling kan benyttes som besætningstest. Ved gentagne besætningstests, hvor alle dyr er negative, d.v.s. fri for antistoffer, øges sikkerheden for at infektionen ikke er til stede.

Bekæmpelse og kontrolforanstaltninger.

Maedi er rapporteret fra næsten alle lande med undtagelse af Australien og New Zealand samt Grønland. Mange lande har iværksat kontrolprogrammer mod Maedi-Visna infektionen. Indtil nu er det kun Island, som har formået at udrydde infektionen. Fra den islandske bekæmpelse ved vi, at Maedi udryddes ved at udsætte hele besætninger.

Fra hollandske undersøgelser vides, at man kan begrænse antallet af kliniske tilfælde, hvis man holder dyrenes gennemsnitsalder på 3-4 år og hvis man efter årlige blodprøver udsætter reagenter. Holdes dyrenes gennemsnitsalder lav koster det i indtjening, og avlsarbejdet vanskeliggøres. Holland havde i 1978 ca. 80-90% af fårebesætningerne smittede. Den nedsatte indtjening ved at holde gennemsnitsalder på fårene lav og den totalt standsede eksport har fået hollænderne til at iværksætte et frivilligt kontrolprogram.

I stærkt inficerede besætninger begrænses, smitten fra moderdyr til afkom ved, at lammene/kiddene fjernes fra mødrene i fødselsøjeblikket. Nyfødte dyr opdrættes på kunstig ernæring, og for at mindske spredning fra en eventuel fostersmitte, opdrættes de i små grupper.

Det danske kontrolprogram er opbygget gennem et samarbejde mellem Dansk Fåreavl, Danmarks Gedeavlforening, Veterinærdirrektoratet og Statens Veterinære Serumlaboratorium. Programmet er frivilligt og tager sigte på at mindske smittespredningen ved salg af avlsdyr, herunder smittespredning ved etablering af nye besætninger. Programmets fundament er årlige besætnings-tests for antistof mod Maedi-Visna infektionen og ejererklæringer, hvori indkøb og kontakt til andre besætninger oplyses. På grundlag af resultatet af de årlige besætnings-tests og af ejererklæringerne inddeles besætningerne i følgende kategorier:

1. En Maedi-Visna smittet besætning er en besætning, hvori reagenter er konstateret eller en besætning, som har haft kontakt med en smittet besætning.
2. En Maedi-ukendt besætning er en besætning, hvori der ikke er blevet foretaget besætningsundersøgelse.
3. En ukendt besætning skifter status til Maedi-reagent-fri M-1, når alle dyr over 1 år er undersøgt uden at reagenter er påvist.
4. En Maedi-reagent-fri besætning M-1 skifter til Maedi-reagent-fri M-2 efter en negativ besætningstest 12-16 måneder senere.
5. En Maedi-fri besætning er en besætning, som har mindst 3 negative besætningstests med et års mellemrum.

6. Maedi-fri besætninger skal have en negativ besætningstest hvert 3. år og må ikke have kontakt til besætninger med lavere status.

I smittede besætninger, hvor der kun er få reagerter, kan udsætning af reagerter samt deres afkom forsøges. For at opnå status Maedi-reagentfri M-1 skal en sådan besætning have 3 negative besætningstests efter at reagerter og afkom er fjernet.

Det er Veterinærdirektoratet, som på grundlag af analyseresultat og ejererklæring foretager registreringen af besætningerne. Eventuel dispensation gives følgelig også af Veterinærdirektoratet. Vejledende kan det oplyses, at en besætning for at opretholde sin Maedi-registrering kun kan handle inden for samme eller højere kategori.

En Maedi-fri besætning, som har foretaget indkøb i en anden Maedi-fri besætning, hvori der senere påvises reagerter, er forpligtet til at udsætte de indkøbte dyr og afkom efter de indkøbte hundyr som en betingelse for at opretholde Maedi-fri status. I modsat fald overføres besætningen til kategorien Maedi-smittet besætning.

Hos geder er der isoleret et med Maedi-Visna virus nært beslægtet virus (CAEV), som forårsager ledbetændelse yverbetændelse og hjernebetændelse. Begge virus hører til gruppen Lentivirus og ved blodprøveundersøgelser kan man ikke skelne mellem antistoffer mod de to virus.

Da der kan ske smitte mellem får og geder med disse virus omfatter Maedi-programmet nu såvel Maedi-Visna virus som CAEV.

Det juridiske ansvar, som påhviler en besætningsejer, baseres på købeloven og de almindelige erstatningsretlige regler. Der er således oplysningspligt, når besætningsejeren har eller burde have kendskab til eller mistanke om forekomst af Maedi-Visna infektionen i besætningen.

På grundlag af blodprøveundersøgelser antages det at ca. 15 % af danske fårebesætninger er smittede. I kontrolprogrammet var der pr. 1.4.89 registreret 2095 Maedi-Visna fri besætninger.

NEKROLOG

Svend Birk Hansen

Det var med vemod vi i Fynske Fåreavlere, her i årets første måned, modtog meddelelsen om Svend Birk Hansens alt for tidlige død.

Vi der har været med i Fynske Fåreavl siden dens opstart i 1979, er Svend megen tak skyldig for det initiativ han tog til oprettelsen af vor forening, og det store arbejde han som foreningens første formand udførte til gavn for alle fåreavlere.

At Svends helbred ikke var for godt i de sidste år vidste vi, det var derfor en ekstra stor glæde for os, at vi trods dette, kunne have ham og Agnes i vor midte ved vores 10 års jubilæumsfest. I takken for denne aften, og hans farvel til mig, der også skulle blive sidste, udtrykte Svend en glæde over, at det, han havde været med til at skabe, levede og blomstrede.

I en årrække var Svend foruden sin bestyrelsespost i Fynske Fåreavlere, aktiv også som vor Fynske repræsentant i Landsforeningen Dansk Fåreavls bestyrelse, ligesom han derhjemme i Høed drev et mønsterbrug med Oxforddown, det får der fik hans store bevågenhed, og hvorfra der i årenes løb er blevet solgt mange gode avlsdyr og prima slagtelam.

Vi i Fynske Fåreavleres kreds vil bevare mindet om Svend, som en inspirator og igangsætter, en god ven af foreningen, en kollega vi respekterede.

Elisabeth Ebbesen